

Homeopati, en Definition

11 oktober 2014

Arbetet med föreliggande dokument initierades av Svenska Homeopaters Riksförbund, Nordiska Homeopatförbundet och Svenska Akademin för Klassisk Homeopati.

Utskottet som har handlagt ärendet bestod till att börja med av Johanna Angner Bjurström (SHR), Gert Eselböck (NHF) och Marina Szöges (SAKH). Efter fyra möten lämnade SAKH utskottet och i de två följande möten deltog bara Johanna och Gert. Under de tre sista möten deltog Monika Swärd som utomstående expert, för att hjälpa till vid en slutlig genomgång av texten. Inga nämnvärda ändringar var dock nödvändiga. Texten baserar i huvudsak på fyra mötesprotokoll som skrevs av Gert och godkändes av Johanna.

Innehållsförteckning:

Målsättning	2
Etymologi	2
Historik	2
Homeopatins ställning inom dagens medicin	2
Homeopatins vetenskaplighet	3
Anamnes, samtal med patienten	4
Klinisk och homeopatisk diagnos	4
Sammanfattning	4
Bilaga 1: Ande, kropp och själ	5
Bilaga 2: Livskraft, ett kontroversiellt begrepp	6
Bilaga 3: Homeopatiska läkemedel	7

Målsättning:

Vår avsikt med dokumentet är att klargöra homeopatins väsen och dess sanna grundvalar. Vi ser detta som en möjlighet att säkerställa vår framgång i praktiken. Dokumentet är även tänkt som basis för en konstruktiv dialog mellan svenska homeopater.

Etymologi:

Ordet homeopati betyder "liknande sjukdom".

Begreppet härstammar från grekiskan "Ὅμοιος πάθος" (omoios patos). "Oi" är en diftong som uttalas (i), i-ljudet skrivs med ett "e". "Homeo" betyder "liknande" som i homogen (likartad, oblandad). "Patos" betyder känsla, gripenhet, sinnesrörelse och i överförd bemärkelse sjukdom.

Historik:

Homeopati är ett behandlingskoncept, som utarbetades av den tyske läkaren Samuel Hahnemann (1755-1843). 1796 publicerar han för första gången sin metod i Hufelands Journal, med följande anvisning: "*härma naturen, som ibland botar en sjukdom genom en annan och använd i botande syfte ett sådant läkemedel som förmår att framkalla en så liknande sjukdom som möjligt; similia similibus*". Begreppet "homeopatisk" presenterar han först 1807 i samma tidskrift: "*homeopatisk är det som kan framkalla ett hómoion páthos - ett liknande lidande*".

Homeopatins ställning inom dagens medicin:

Medicin är kunskap om människans friska och sjuka tillvaro. Således omfattar begreppet även anatomi, fysiologi, histologi, patologi, profylax, diagnos, prognos, hygien och till sist terapi.

Vi definierar terapi som en form av mänskligt handlande, nämligen be-handling av sjukdom. Den är ett slags svarande beteende på patientens lidande, som behandlaren dessförinnan har uppfattat så fullständigt som möjligt i sin betydelse och sina sammanhang. Detta innebär: terapeuten fogar sig i de aktuella sakförhållanden och försöker bestämma dem med ett adekvat tänkande.

Man skiljer i dag mellan "konventionella" och "icke konventionella" terapiformer. Som konventionell terapi betecknas strängt naturvetenskapliga behandlingsmetoder som bygger på naturvetenskapliga grundvalar. Som icke konventionell terapi betecknas behandlingsmetoder som bygger på beprövad erfarenhet men står utanför naturvetenskapens förklaringsmöjligheter. Icke konventionella behandlingsformer indelas även i "komplementär" och "alternativ" terapi.

Som fristående behandlingsform, kan homeopati till fullo ersätta konventionella interventioner och är således en **alternativ terapi**.

Till skillnad från substitution (t ex insulin vid diabetes), kompensation (t ex behandling av hjärtsvikt med digitalis), undertryckning (t ex antibiotika vid infektioner) och eliminering (t ex kirurgiska ingrepp) är **homeopati en reglerande terapi**. Den ingriper reglerande i organismens exponerade enhet för att återställa en eftersträvd jämvikt (homeostas). Jämvikten säkras genom organismens anpassade reaktioner på inre och yttre retningar. Förmågan att kunna svara på inre och yttre retningar skiljer en levande organism från livlös materia.

Homeopatins vetenskaplighet:

När Hahnemann presenterade sin upptäckt 1769, innebar detta ett första steg till en total omvälvning av det rådande medicinska konceptet. Han stod med sin skapelse på höjdpunkten av sin tid som vetenskapsman och han öppnade med sin terapi en **lagbunden** väg till hjälp mot sjukdom. Han var upphovsman till en vetenskaplig läkemedelsterapi, vars princip lyder: liknande lidande. Principen har sin grund i ett fenomenologiskt synsätt och en fenomenologisk metod.

Hahnemann beskriver denna säkra princip, som gör den "*praktiska läkekonsten*" till vetenskap med följande ord: "*för att utforska ett läkemedels sanna krafter, måste man se på den specifika konstgjorda sjukdomen, som medlet framkallar i människokroppen. Sedan anpassar man det till ett liknande sjukligt tillstånd, som så skall hävas*". (Stapf, E 1829). **Följaktligen är handlingsprincipen homeopati helt i enlighet med den nutida vetenskapens principer** och en misslyckad behandling beror inte på själva homeopatin utan på ett bristfälligt beaktande av de nödvändiga villkoren. Villkoren är klart definierade i Organons §3.

Homeopatins tre principer är:

1) Läkemedelsprövning på friska (§108 i Organon).

Genom läkemedelsprövning på friska människor får man fram läkemedlets rena symptom (§144). Bara sådana symptom kan jämföras med den sjukes symptom och de utgör därmed förutsättningen för en terapi enligt simileregeln.

2) Simileprincipen (simileregeln)

Simileregeln definieras enligt följande: "*om en substans framkallar symptom hos en frisk, är det möjligt att med samma substans bota liknande symptom hos en sjuk (similia similibus curentur)*". Similia similibus är ett begrepp som redan var känt under antiken, men dåtidens spekulativt arbetande läkare nådde aldrig fram till en vetenskaplig tillämpning och en säker metod. Det var först Hahnemann som gjorde simileregeln till princip av en behandlingsform med anspråk på visshet (§3). Därmed menas att homeopaten kan förutsäga ett lyckat behandlingsresultat ifall han uppfyller simileregeln anvisning.

3) Individuellt sjukdomsbegrepp:

Människans känslor och befinnande påverkas på ett mycket varierande sätt av sjukdom. Därför är kunskapen om den individuella störningens natur en förutsättning för vår läkemetod. Störningen betraktas som kvalitativ avvikelse från ett - individuellt beskrivet - friskt tillstånd och definieras som samverkan av tecken och symptom (§19 i Organon).

Anamnes, samtal med patienten:

Samtalet med patienten är vägen till kunskap om det subjektiva lidandet (individuell sjukdomsbild), det vill säga **lidandet, såsom den enskilda individen upplever det**. Anamnesens målsättning är att få fram påfallande och ovanliga symptom (§153 i Organon). Det finns klara anvisningar om anamnesens metod (§§83-89 i Organon).

Klinisk och homeopatisk diagnos:

Ordet diagnos kommer från grekiskan och betyder att skönja eller att urskilja (sjukdom). Diagnosen ligger till grund för sjukdomens prognos och för det terapeutiska handlandet, men är i sig inte en terapi.

Undersökning och mätning av olika patologiska parametrar är metoden som leder till den kliniska diagnosen eller sjukdomsnamnet. Den kliniska diagnosen är ett abstrakt schema som inte tar hänsyn till patientens lidande och grundar sig enbart på patientens kollektiva symptom. Den homeopatiska undersökningen däremot bygger på ett olikartat tillvägagångssätt. Metoden går ut på att med hjälp av anamnesen anpassa ett homeopatiskt medel optimalt till ett individuellt sjukdoms skeende. Eventuella hänvisningar till en klinisk diagnos är snarare en biprodukt av den homeopatiska anamnesen och har en försumbar relevans för den homeopatiska utskrivningen. **För att inte riskera eventuella lagbrott, är det ändå nödvändigt att känna till den kliniska diagnosen.**

Sammanfattning:

Homeopati är en behandlingsform som ingriper reglerande i organismen och stimulerar den levande enhetens självläkande förmåga. Homeopatins grundare Samuel Hahnemann utvecklade detta vetenskapliga terapisystem och det bygger på tre principer:

Läkemedelsprövning på friska

Simileregeln

Individuellt sjukdomsbegrepp

Simileregeln uppmanar till att liknande bör botas med liknande "*similia similibus curentur*". Det jämförbara liknande hittar man i läkemedelsprövningarna samt i den enskildes sjukdomsupplevelse. Jämförelsen leder till ett homeopatiskt läkemedel. Ett medel är homeopatiskt, när dess karakteristiska symptombild optimalt överensstämmer med den sjukes individuella symptom.

Litteratur:

EPPENICH, H i: Lehrbuch der Homöopathie, Haug 2001

ESELBÖCK, G: Homeopati enligt Hahnemann, Visions & Missions 2013

HAHNEMANN, S: Organon, 6:e upplaga, Mölndal 1990

KLUNKER, W: Die Selbstbehauptung der Homöopathie, ZKH 19/1975

KLUNKER, W: Das Prinzip Homöopathie, ZKH 1/1996

KÖHLER, G: Lehrbuch der Homöopathie, Hippokrates 1988

LANNOYE, P: Rapport 2, 1997

STAPF, E: Kleine medizinische Schriften, Nachdruck Heidelberg 1971

ZOLLMANN, H VICKERS, A: What is Complementary Medicine? BMS 319, (7211) 693

Här nedan följer en sammanfattning av de frågor som berördes i samband med utformningen av ovanstående dokument:

Ande, kropp och själ

Vi började med Hahnemann och konstaterade att han aldrig utgick från en periferi för att titta i människans "inre" eller att han *därigenom* mötte individen i sin "helhet". Han nyskapade däremot ett utrymme som gjorde det möjligt att uppfatta det individuella som händelse.

Det var först hans efterföljare som fullbordade en separation av periferi och inre tillstånd med en därpå följande värdering, såsom den filosofiska traditionen krävde. Detta upphävde det individuella enligt Hahnemanns syn på saken. Svedenborgaren Kent slutligen drev separationen så långt att kroppsliga symptom degraderas till "particulars". Hans efterföljare med sina läkemedelsbilder fastnade i det traditionella, i separationen av substantia och accidentia, av yttre och inre samt av själ och hölje. Hahnemanns homeopati kan absolut inte vara *helhetlig*, eller *holistisk*, därför att en separation mellan del och helhet aldrig tänktes eller genomfördes. En "holistisk" medicin kan bara uppstå ur en separation men aldrig överstiga eller övervinna en sådan (se Blersch, ZKH 2002, 259).

Vi höll med Wichmann, som säger att uppspjälkningen av organismen i kropp och själ inte existerar. Allting är närvarande i allting, mikrokosmos och makrokosmos motsvarar varandra och vårt vara har aspekter som vi beskriver som kroppsliga, själsliga och andliga. Det existerar ingen separation mellan den materiella kroppen och den inte materiella själen, vars verkan på varandra behöver en förklaring, men som egentligen inte går att förklara. Den fatala följden blir en uppspjälkning av terapin i en mekanistisk kroppsbehandling och en kroppslös psykologi samt psykosomatiska medicinens tafatta försök att lappa ihop delarna. Det är enligt vår syn inte nödvändigt och inte heller meningsfullt att försöka reda ut hur själen verkar på kroppen, därför att ande, kropp och själ förekommer som enhet i det verkliga livet. Lösningen finner vi bara om vi utgår från en världsbild som inte genomför en uppspjälkning av den levande organismen. Vi måste orientera oss efter den upplevda verkligheten i vilken världen bildar en enhet. (Källa: Jörg Wichmann, Eine andere Wirklichkeit www.homoeopathie-wichmann.de).

Livskraft, ett kontroversiellt begrepp.

Historik:

Begreppet var en väldefinierad tanke, som utvecklades på sjuttonhundratalet, inom ramen av Newtons banbrytande principer. Man måste ha klart för sig att Newtons teorier var på den tiden bestämmande för all forskning och två koncept var allmänt vedertagna. Det ena byggde på Newtons "*Principia Mathematica*". Där försökte man förklara iakttagna fenomen som en följd av kollisioner mellan atomer som rörde sig i etern. Denna ansats kallades för "mekanik". Det andra konceptet baserade på Newtons Fråga 23 i "*Optics*". Konceptets andemening var att allting går att förklara genom krafter, som svarar för att atomer attraherar eller repellerar varandra, så kallade "centrala kärnkrafter". Ansatsen kallades för "dynamik". Newtons centrala kärnkrafter utvecklades på sjuttonhundratalet till begrepp såsom kohesion, adhesion, affinitet..... och en kraft som bara finns i levande organismer, nämligen livskraften.

Under hela sin kreativa tid tänkte Hahnemann enligt sin tids föreställningar och talade sin tids vetenskapliga språk. Han övertog sin tids uppfattningar och metoder för att formulera principen "Homeopati". Även hans diskussion kring termen livskraft överensstämmer med sjuttonhundratalets tankesätt och detta framgår klart ur Organons samtliga sex upplagor.

Hahnemann tydliggjorde att livskraften inte var någon självständig entitet eller oberoende beståndsdel av organismen. Tvärtom så verkar den som förenande kraft i varje organ. Här var hans tankar i överensstämmelse med den samtida filosofen Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831) som betecknade livskraften som "*organismens identitet med sig själv*".

Slutledning:

Hahnemanns utläggningar kring termen livskraft måste värderas utgående från den samtida vetenskapens gängse uppfattning om en levande materias aktivitet. Hans yttringar kring livskraften återspeglar ingenting annat än ett förklaringsförsök med hjälp av 1700-talets tidstypiska teorier. Diskussionen är därför inte på något sätt grundläggande eller av betydelse för homeopatin - i motsats till många homeopaters påstående. Som praktisk, fenomenorienterad läkekonst **är homeopatin i sitt väsen oberoende av teoretiska funderingar och hjälpkonstruktioner.**

Homeopatiska läkemedel

Historik:

Hahnemann presenterade Principen Homeopati för första gången 1796 (se sid 1). Han började sina forskningar med urtinkurer och botade även på så sätt homeopatiskt. Överensstämmelsen mellan läkemedlets och patientens symptom var och är den avgörande förutsättningen.

Under hela sitt verksamma liv sökte han dock efter läkemedlens lämpligaste beredning. Han ville undvika biverkningar och samtidigt säkerställa framgången.

Biverkningar av läkemedel följer tre kriterier:

De blir vanligare och kraftigare ju högre dos som används

De är individuellt olika och beror på mottaglighet (idiosynkrasi, allergi, tidigare belastning)

Ett läkemedels verkan är i sin natur alltid bredare än det av människan utstakade indikationsområde

Ur detta klara sakförhållande drog Hahnemann - som hittills den ende - de följdriktiga konsekvenserna:

Han minskade dosen

Han anpassade den minimala dosen till patientens individuella känslighet.

Han krävde att läkemedlets verkan måste överensstämma med patientens symptomtotalitet (§7 i Organon).

För att uppnå en tillfredställande minskning av dosen utvecklade Hahnemann med början av 1798 ett utspädningsförfarande som han kallar för "Dynamisation, Potenzierung" (på svenska: dynamisering, potensering, men även potensiering, eller potentiering). Förfarandet innebär en stegvis utspädning i kombination med rivning eller skakning. Enligt Hahnemann utvecklar förfarandet *"för sitt särskilda ändamål råsubstansernas inre, själsliga läkekrafter till en tidigare oväntad omfattning genom en för dem karakteristisk behandling som före min tid inte prövats. Först därigenom blir de omåttligt genomträngande verksam och till stor hjälp...."* (§269 i Organon).

Hahnemanns resonemang motsvarar helt och hållet sjuttonhundratalets uppfattning om materia och "kraft" som då var ett synonym för energi. Under senare hälften av adertonhundratalet förklarade Emil du Bois-Reymond (1818-1896) problematiken kring sjuttonhundratalets synsätt: *"materia och energi sågs som två skilda saker och man trodde att energin kan bindas till eller lösgöras från materian på samma sätt som en häst kan bindas till eller lösgöras från en vagn"*. Till skillnad från Hahnemann kände han till termodynamikens första lag som formulerades 1848 och som bland annat säger att: "energi kan varken skapas eller förstöras och värme är en form av energitransport".

Så man kan lugnt påstå att Hahnemanns syn på materia och energi är en anakronism. För att använda Bois-Reymonds analogi: Hahnemann var säker på att han har kommit underfund med hur man "lösgör hästen från vagnen". Idag och tack vare termodynamikens lag vet vi bättre: energi och materia är samma sak och därför behövs det en kärnreaktor för att omvandla materia till energi.

Slutledning:

Den traditionella besvärjelsen: "Hahnemann sa så och därför är det så" har blivit ett epistemologiskt hinder som tyvärr har överlevt tills i dag. För det första så är flera av Hahnemanns påståenden barn av sin tid och för det andra avskydde han vetenskapens auktoritet.

För att säkra homeopatins framtid är det viktigt att sträva efter en tillförlitlig vetenskaplig ansats som är fri från anakronismer och som uppfyller vårt sekels krav. En sådan ansats saknas ännu, vilket kan bero på följande fakta: Vår vetenskap har sitt ursprung i grekiska antikens filosofi. Grundvalarna formulerades av Aristoteles och de säger att världens vara (ontologi) överensstämmer med världsbilden som öppnar sig i vårt tänkande och vårt språk (logik). Modellens huvudkategori är **substansen**, som är föremål för ett påstående. Ett subjekt är (ett predikat), S=P. Därför betraktar vi substansen som materia, fastän begreppet bara betyder "det som ligger inunder".

Så länge den rådande vetenskapen behärskas av materialism, kan vi inte namnge homeopatiska medel. De är inte några "höga utspädningar"; bortom Avogadros tal kan man inte tala om utspädningar. Man kan inte späda sprit med sprit eller vatten med vatten. De är inte heller några potenser eller dynamiseringar, såsom Hahnemann kallade dem, man kan inte extrahera energi ur materia.

Ur den rådande paradigmas synvinkel är homeopatiska medel **ingenting**. Man kan varken tankemässigt fatta dem, eller uttala något om dem, eller veta någonting om dem.....

